

Krop og teknologi

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund

Nr. 11, 2009

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund

Nr. 11: *Krop og teknologi*

© 2009 forfatterne og udgiverne.

Redaktion:

Mette Bech Risør (ansv.), Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, Århus Sygehus.
Torsten Risør, Forskningsenheden for Almen Praksis, Aarhus Universitet.
Gitte Wind, VIA University College, Århus
Lotte Meinert, Afd. for Antropologi og Etnografi, Aarhus Universitet.
Marianne Rosendal, Forskningsenheden for Almen Praksis, Aarhus Universitet.
Peter Vedsted, Forskningsenheden for Almen Praksis, Aarhus Universitet.
Ann Dorrit Guassora, Forskningsenheden for Almen Praksis, Københavns Universitet.
Susanne Reventlow, Forskningsenheden for Almen Praksis, Københavns Universitet

Peer review foretages af et tværvidenskabeligt panel bestående af bl.a. læger, antropologer, filosoffer, historikere, psykologer og sociologer.

Proof: Thomas Christian Mikkelsen.

Layout og prepress: Jens Kirkeby, Aarhus Universitet, Moesgård.

Tryk: Werks Offset, Højbjerg.

Udgiver:

Foreningen Medicinsk Antropologisk Forum,
Afd. for Antropologi og Etnografi, Aarhus Universitet, Moesgård, 8270 Højbjerg.

Bestilling, abonnement, henvendelser og hjemmeside:

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund.
Afd. for Antropologi og Etnografi, Aarhus Universitet, Moesgård, 8270 Højbjerg
Onsdag kl. 12.00-15.00, tlf. 89424597, email: sygdomogsamfund@hum.au.dk
www.sygdomogsamfund.dk

ISSN: 1604-3405

Tidsskriftet er udgivet med støtte fra Aarhus Universitets Forsknings Fond
samt fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Formål:

Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund er et tværfagligt tidsskrift, der tager udgangspunkt i medicinsk antropologi. Tidsskriftet har til formål at fremme og udvikle den forskning, der ligger i grænsefeltet mellem sundhedsvidenskab og humaniora/samfundsvidenskab. Tidsskriftets målsætning er at fungere som et forum, hvor disse fag kan mødes og inspirere hinanden – epistemologisk, metodisk og teoretisk – i forskellige forskningssammenhænge. Tidsskriftet formidler den debat og teoretiske udvikling, der foregår i de voksende faglige samarbejds- og forskningsinitiativer, der udspringer af dette grænsefelt. Tidsskriftet henvender sig til alle med interesse for forskning i sygdom og samfund og i særlig grad til sundhedsmedarbejdere i forsknings- og undervisningssammenhæng med forbindelse til tværfaglige miljøer. .

Aims and scopes

The Journal for Research in Sickness and Society is an interdisciplinary journal which has a theoretical background in medical anthropology. The aim and purpose of the journal is to promote and develop research in the borderland between the health sciences and the humanities/the social sciences. The goal of the journal is to function as a forum in which these disciplines may meet and inspire each other – epistemologically, methodologically and theoretically. The journal conveys the debate and theoretical development which takes place in the growing collaboration and research initiatives emerging from this borderland. The journal addresses all with an interest in research in sickness and society and especially health professionals working with education and/or research in interdisciplinary institutions.

Indhold

Tine Tjørnhøj Thomsen

Introduktion 5

Bjørn Hoffmann

Teknologi skaper sykdom: Om teknologi, sykdom og verdier 13

Anja Bornø Jensen

Mistede liv og nye chancer:

Kropsdelenes komplekse sociale betydninger i organdonationsfeltet 31

Klaus Høyer

Regulering af knogletransplantation:

Overvejelser om en teknologis moralske, politiske og økonomiske aspekter 51

Stinne Aaløkke Ballegaard & Rikke Aarhus

Teknologiers mellemkomst i ambulans behandling og egenomsorg:

med fokus på gravide kvinder med diabetes 71

Inger Kryger Pedersen

I grænselandet mellem optimering og helbredelse.

Alternativ behandling som medicinsk forbedringsteknologi 87

Elisabeth Bomholt Østergaard

Screening: En mulighed versus en risiko 105

Henrik Sångren

Den store blå bølge og den lille angst 119

Abstracts in english 131

Forfatterliste 135

Den store blå bølge og den lille angst

Henrik Sångren

Forskningsenheden for almen praksis i København, henrik@pubhealth.ku.dk

Sångren, H. N. (2009). Den store blå bølge og den lille angst. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, nr. 11, 119-129

Lyspunkterne i de medicinske tidsskrifter er reklamerne. Her kan en praktiserende læge, der på godt og ondt er fanget i hverdagens trivialiteter, stoppe op et øjeblik og finde både inspiration og glæde.

De udgør farverige oaser midt i en ellers steril sort/hvid papirørken af lægevidenskabelig viden.

Viden, hvor man sjældent ser spor af livet som det leves i den virkelige verden. Viden, som indimellem synes ufrugtbar i kampen imod de små sundhedsmæssige gebrækkeligheder, som alle menneskers liv er så fulde af. Som en ørken: steril og uden liv. Man læser, bliver nok klogere, men inden modløsheden lammende sætter ind, må man bare lige nyde en enkelt reklame. I et lysglimt af et enkelt blik, sætter reklamen følelser og intellekt i spil på en særlig måde. Billeder der taler til følelser, tanker, ubevidste erindringer, krop og æstetik. De sælger, men giver også indsigt i de mekanismer der er på spil i den markedsorienterede medicinske lægeverden (Hvas & Gannik, 2008).

Reklamens simple symbolik røber sygdommes følelsesmæssige komponenter, der synliggøres og omformes til salgsargumenter, gennem deres tale til vores fælles menneskelige erfaringer og deres appel til vores ønske om at gøre det skønne, det gode og det rigtige. Alt på en og samme tid.

I reklamen er der skæbner og kød på. Her er der billeder af årstider og livs-tider. Tider jeg genkender fra min egen hverdag, hvor patienterne passerer forbi mit blik i en tilsyneladende uendelig række. Et praktisk lægeliv giver utallige små indblik i mange menneskers liv. Liv, der i det øjeblik jeg møder patienten, udspiller sig for åbent tæppe i en for patienten særlig livstid, under særlige omstændigheder, på et særligt sted i verden. Hver gang. Hver dag. Året rundt. Årene igennem.

Jagten på erkendelse

Ørken eller ej, så læser jeg en del medicinske tidsskrifter, og som en anden fodboldfan har jeg mine favoritreklamer. Den med de nydelige ældre kvinder, der alle frygter knogleskørhed. En anden med to glade pensionister som går omkring på en sandstrand, han med hende i favnen. Cialis (note 1) reklamen, hvor den stakkels yngre mand får et kærligt kram af sin kone, selvom han hænger lidt med det hele, og så selvfølgelig den med min yndlingsreklamefigur: Cozaarmanden (note 2).

Forleden sprang jeg lidt hurtigt forbi ham i Ugeskrift for Læger, men registrerede ubevidst en ændring ved det vanlige layout. Jeg bladrede derfor tilbage til den glitrende papirside hvor han, som altid, var i gang med at windsurfe. Også den dag udstrålede han den perfekte blanding af styrke og kontrol. Men der var to windsurfere på billedet, og det gjorde mig forvirret.

På dette sted i teksten er jeg nødt til påpege, at erkendelser kan opstå de mærkeligste steder og på utallige måder. Jeg har eksempelvis engang, i en kælder under Panum instituttet, dissekeret et menneskekadaver i alle dets smådele, som led i den proces det var, at erkende anatomiens skønhed og kompleksitet. Derfor beder jeg læseren om forståelse for, at jeg på en tilfældig solskinsdag i Skibby på Sjælland, pludselig forsvandt ind i et reklamebillede. På jagt efter erkendelser.

Jeg gik simpelthen ind i reklamebilledet og trådte ud på en sandstrand.

På en blå bølge, der var så stor, at den ville være folkesundhedstruende, skulle den få held til at skylle i land, sejlede Cozaarmanden i rask fart ind mod kysten. Jeg blev i et pinefuldt nu klar over, at jeg kun kendte ham fra medierne og mærkede en uro i maven. Så stod han foran mig.

Det viste sig hurtigt, at jeg slet ikke behøvede at være bange. Han var nøjagtigt som jeg havde forestillet mig. En person med overskud, en mand som man

instinktivt får tillid til. Da jeg undskyldte min påtrængenhed, fortalte han, at jeg ikke skulle undskylde. Han havde tit bemærket mine blikke på hans surfing. "Du er ikke alene" sagde han. "Det synes at være et fællestræk for alle de læsere, der kommer bakkende imod læseretningen. De stopper op her og trækker frisk luft". Fra hans udsigtspunkt på toppen af den store blå bølge havde han lagt mærke til, hvor tør den hvide ørken var. Desuden var han af selskabelig natur og således glad for besøg af forbipasserende. Også selvom det ikke var af personer fra den langt større kittelklædte karavane, der hver dag punktligt trak forbi i læseretningen. Altid i god afstand af den store blå bølge.

Mødet med den lille angst

Mens vi nu stod der og lærte hinanden at kende, kom det ældre ægtepar fra strandkanten hen imod os. Den ældre mand satte nænsomt hustruen ned. "Ja, man skulle jo nødigt brække noget", sagde hun smilende og indforstået til mig: "Der er så meget, når man bliver gammel... ja, De er jo læge og må vide det. Men jeg passer behandlingen og passer på... også selvom der er en læge tilstede".

Vi satte os alle fire i sandet. Det her skal nok blive hyggeligt, tænkte jeg.

Den ældre dame var tydeligt nervøs ved den store blå bølge, der truende stod som baggrund for Cozaarmanden. Hun skuttede sig og havde gåsehud, som havde hun badet. Selv om solen skinnede og alt var roligt, blæste der en konstant kold, nærmest umærkelig, brise ind fra bølgen. Den lagde sig som et usynligt tæppe over hele sceneriet og gjorde det køligt. Jeg fik igen øjenkontakt med den ældre dame.

I hendes mørke pupiller så og genkendte jeg pludselig den lille angst, der er blevet en så almindelig del af mit daglige arbejde i praksis, at jeg faktisk havde fortrængt dens eksistens.

Har glemt at spørge ind til den, selv når jeg bemærkede den. Orkede det måske ikke hos den førstegangsgravide, ved samtalen om screening og nakkefoldscanninger. Selvom jeg så angsten for et misdannet barn i hendes øjne. Ignorerede den ved den konsultation, der gav anledning til medicinsk forebyggende behandling, og dermed til endnu en patients livslange lille angst for de små hverdagshovedpiner, der nu bliver til det der måske er begyndelsen til den endelige apopleksi. Optakten til det sidste punktum.

Ligesom jeg har glemt at tage mig af min kone i den travle hverdag vi lever i, og det selvom hun betyder alt, har jeg på tilsvarende vis overset og ikke taget hånd om den lille angst hos mine patienter. Jeg har resigneret gjort det som mit fag tilsyneladende forlanger af mig. Informeret om meningsløse tal og vist mennesker

grønne og røde firkanter i risikoskemaer. Og derefter overladt valget til dem selv. Ladet dem stå alene. For hvad nytte skulle det have at gøre det på en anden måde?

Det er folkesundheden det gælder. Her ser man ikke tvivlen og den lille angst hos den enkelte.

Det er den store blå upersonlige bølge af risiko. Den og Det alle taler om. Det som skriger til dig fra alle hjørner. Den blå bølge af risikofaktorer, der løber ned mellem dine fingre, når du prøver at samle dem op og gøre noget ved dem. Den dråbe blåt blæk vi dagligt drypper i patienternes glas med klart vand. Vandet der aldrig bliver helt rent igen selvom vi forsøger at gøre skaden god igen ved at behandle med medicin eller løbeture i skoven. Risiko lader sig ikke fange ind eller beskrive nøjagtigt. I store grupper måske; hos den enkelte, midt i hverdagslivets praksis, fremstår den ikklædt folks fornemmelse af fysisk sårbarhed og som den lille angst i deres øjne.

Jeg er blevet kold om hjertet.

Vi bliver enige om at trække længere op på stranden, hvor vi tænder et lille bål lavet af noget vraggods, der er drevet op på stranden. Det er mest lasede tøjrester og planker fra passagerdækket på socialklasse V. Det luner godt, men ryger forfærdeligt.

Samtale omkring bålet

Ved bålet fortæller Cozaarmanden om en forsker der havde besøgt stranden.

Dengang havde der været mere liv på stranden. Folk badede og forlystede sig i vandet efter arbejdstid. Det var en anden tid. Forskeren havde målt højden af bølgen under forskellige forhold. Bølgeslagsfrekvensen havde han også fastslået med stor nøjagtighed. Alt sammen fra en hvid bus, der stod parkeret på det tredje dige regnet fra kysten. Fraset en enkelt kort tur på stranden, hvor han havde indsamlet prøver af vraggodset og analyseret nogle tøjrester for DNA spor, kom forskeren ikke på stranden. Han var vandskræk. Han havde i stedet fået Cozaarmanden til at tage prøver af bølgen. I de tusind små reagensglas forsvandt vandets farlighed som dug for solen. Nu lå det artigt i glassenes isolerede ro og lod sig analysere, mens bølgen levede sit eget liv ude foran bussens vinduer. Som tak for hjælpen havde forskeren inviteret Cozaarmanden op i bussen, og havde målt hans blodtryk. Cozaarmanden, der jo nok ellers følte sig rask, var gået med til blodtryksmålingen af venlighed overfor forskeren. Forskeren havde for øvrigt været meget imponeret over Cozaarmandens tekniske kunnen. Han beskrev efterfølgende Cozaarmandens evner i en artikel med overskriften:

“Anvendelse af kulfiberteknologi i kampen mod bølgens destruktive kraft”. I hans verden var det teknologien der udgjorde forskellen mellem den jævne og den sublime surfer. Ikke surferens erfaringer og kunnen. Som forskeren så det, så var det teknologien der i sidste ende frelste Cozaarmanden fra at falde og drukne i bølgen. Cozaarmanden tog høfligt forskerens synspunkt til efterretning, men gjorde opmærksom på, at han nu mente at kunne klare ærterne selv. Forskeren svarede venligt, at han ikke tvivlede på hans evner som surfer, men at hans videnskabelige resultater bød ham at fortælle, at bølgen var kommet for at blive, og at den var tiltagende i størrelse. Cozaarmandens egen fornemmelse af at være ovenpå og at kunne tackle bølgen var nok rar, men desværre både forkert og misvisende. Bølgen kunne tage ham hvornår det skulle være, især på længere sigt. Forskeren byggede det på resultaterne af Cozaarmandens blodtryksmåling. Apparaterne i bussen var slået over i rødt. Risikoen var 5 procent på 10 år, nu indså han vel nok det vigtige i en perfekt teknologi og bølgehøjdebegrænsende foranstaltninger?

At tage affære

I tiden efter turen i bussen havde Cozaarmanden følt sig anderledes. Han kunne pludselig opleve mentale billeder fra dengang Falckredderne bar hans far ud af barndomshjemmet, død og kold. Hjerteslag. Gerne hvis hans krop føltes mærkelig. Blev han forpustet uden grund, eller oplevede han en pludselig uforklaring snurren i sine hænder, sprang billederne frem på hans indre filmlærred.

Så holdt han en pause. Bare indtil kropsfornemmelserne forsvandt. Han blev i det hele taget meget mere opmærksom på sin krop. Forsøgte på alle måder at forstå hvad det var den ville fortælle ham. Livet ændrede sig umærkeligt, men sikkert. Mere tvivl og flere pauser. For man kunne jo aldrig vide om det var nu. Eller om det bare var falsk alarm.

Cozaarmanden havde været imponeret over videnskabsmandens mange apparater. Hele bussen havde været fyldt af dem. At videnskabsmanden kunne aflure kroppens dens hemmeligheder, og så på en så udspekuleret facon, havde fyldt ham med respekt. Videnskabsmanden havde kaldt det højteknologi, og havde givet Cozaarmanden et apparat til blodtryksmåling med hjem. Der var en ganske speciel fremgangsmåde man skulle anvende ved målingerne. Det var vigtigt, fordi målingerne skulle være nøjagtige. Cozaarmanden var glad for apparatet. Det var lidt ligesom at have videnskabsmanden med hjemme hos sig selv. Når han blev i tvivl om hvad han kunne mærke i kroppen, satte han sig ned og fulgte in-

struktionerne, og så fortalte apparatet ham om han mærkede rigtigt eller forkert. Om kroppens summen og tyngde var et varsel om snarlig død, eller om det han mærkede, var noget han havde misforstået. Apparatet og kroppen talte ikke altid samme sprog og han kunne blive forvirret, men det var nu rart at vide, at teknologien kunne afsløre den indimellem drilske og falske krop.

Hans kone bakkede forskeren op. Hun mente at de måtte lytte til videnskabsmanden og gøre som han sagde. Hvis man vidste, at noget var galt, var man også forpligtet til at gøre noget. Egne fornemmelser, det kunne måske være meget godt, men videnskab – det var det ikke. "Tænk på din familiehistorie" sagde hun, og straks så Cozaarmanden sin døde far for sig og kom til at tænke på hans egen søn. Hvem skulle sørge for ham, hvis han druknede?

Ugen efter var der kommet en pille fra videnskabsmanden. Det var noget, der virkede. Sådan nogenlunde. Cozaarmanden følte sig hurtigt 95 % rask, og efterhånden tænkte han ikke så meget over det. Efter kort tids træning på bølgen, og en selvudført fysisk afprøvning af sin krop, fandt han ud af at alt næsten var som før. Men de kropslige fornemmelser viste sig at være årsagen til, at der nu var to surfere på billederne med Cozaarmanden. "Jeg er begyndt at tage min lillebror med på arbejde. Med det erhverv jeg har, så er det rart at være to. Jeg ved jo aldrig, om der sker noget" sagde han og pegede på en lille surferplet ude på bølgen, der trak rundt med et kølvand af perfekte og afslappede 8-taller.

Som hans fortælling skred frem, ændrede mit indtryk af Cozaarmanden sig. Et fotografi af hans ansigt ville have båret vidnesbyrd om hans oplevelsers betydning og hans glæde over nu, at have delt det hele med nogen. Vi havde sammen fået sat ord på den lille angst. Vi havde alle lyttet og havde rost hans måde at tackle situationen på. Anerkendt hans følelse af sårbarhed og hans tanker. Hans ansigtstræk antog gradvis en anden form. Fra at opfatte han som en stærk mand i konstant kontrol, kunne jeg nu se alle de trængsler han havde været igennem. Måske var forhøjet blodtryk mere end blot en risikofaktor når man skal leve med den, sådan helt personligt, i egen krop? Når man er ensom på bølgen?

Det var både noget med udtrykket i øjnene der havde forandret, sig mens hans fortælling skred frem, og den anspændthed, der lidt efter lidt forsvandt fra hans smukt markerede ansigt. Jeg tog det som et tegn på lettelse. Måske ikke som den lettelse man oplever når fødslen af et længe ventet barn er overstået. Men tydeligvis som en som var betydelig større, end den man føler når vinden letter under et mavekneb. De andre omkring bålet havde set det samme. Vi tog alle fire hinanden i hænderne og glædede os over at have været vidner til hans historie, og til den

fortrinlige måde han havde overkommet noget, han forklarede sig selv som værende skæbnebestemt.

Bag os var bølgen blevet mindre og den kolde brise var ophørt.

Symboler

Nu blottede Cozaarmanden sin højre overarm. På huden var der et kors, et anker og et hjerte.

Tro, Håb og Kærlighed. Troen på videnskaben, Håbet om at komme levende igennem og Kærligheden til hans børn og familie havde været hans drivkraft til at handle og overkomme.

Han fortalte os om, hvordan det forhøjede blodtryk var blevet et afbræk i den biografi han levede midt i. Hvordan han havde revurderet sin fortid og hans mulige fremtid i lyset af det forhøjede blodtryk. Hans egen familiehistorie havde ændret betydning og var blevet som en fremtidsfacitliste for ham. Han havde også langsomt lært sin krop at kende på ny. Uden at dramatisere, for det er ikke Cozaarmandens stil, beskrev han det hele som en vovefuld proces, for hvad kunne man tillade sig at deltage i? Kunne livet fortsætte som før? Hvad var farligt? Dør man med det samme? Der havde været brug for tro, håb og kærlighed i den jagt på mere livstid, som Cozaarmanden var blevet kastet ud i.

Jeg tænkte tilbage på mit liv bag skrivebordet som praktiserende læge. På al den tid jeg havde brugt på at komme til at sidde der. Jeg troede engang, at jeg skulle redde liv og udføre store gerninger. I stedet var jeg blevet tidskøbmand i en provinsby. Jeg sælger abstrakt levetid til mine patienter. De tror på det jeg siger, og på det jeg giver. De tager glade imod den ekstra tid, jeg synes at tilbyde dem. Jeg bærer min ambivalens i stilhed. Jeg vil aldrig få at vide hvem af dem der vil få mere tid, men jeg ser dagligt den lille angst. Jeg tvivler på det hele, men jeg elsker dem. Det får mig til i mine største og bedste stunder, at erklære, at jeg vil være deres lille angst betvinger. For mange bække små gør som bekendt et hav. Mit våben skal være vores fælles arbejde med deres egne helbredsressourcer og stærke sider (Sångren & Nielsen, 2008). For i min praksis skal vi ikke kun tale om sygdom og risiko.

Familien Cialis, et kærestepar i deres bedste alder, havde stille sluttet sig til os i kredsen. Han har et rejsningsproblem, som han i parentes bemærket er helt åben omkring. De dyrker farmakologisk assisteret kærlighed. Men de elsker, og det er det vigtigste. I deres familie er de styret af lyst – ikke af tid. Som jeg så dem der på stranden, tænkte jeg ved mig selv at det måske netop var lysten, det at finde modet

til at elske, på trods af alle mulige praktiske forhindringer, der i virkeligheden er livets essens? Er det her at medicinen og teknologien kommer ind i billedet? Som hjælpere, der skubber forhindringer til side eller forhindrer problemer i at opstå? Som hjælpere, der bringer håb, selvom de begge er børn af et dødsperspektiv? Jeg mener, de er jo begge to risikoorienterede og tager, uden blusel, livet af håbet om et langt liv fra os alle. Men på den anden side er de altid rede med løsninger, der kan bringe håbet tilbage i folk. I teknologiens verden kan det synes som om Døden og Håbet altid går hånd i hånd. Men som jeg ser det, så er det et Håb der er blandet op med den lille angst. Barnetroen på et godt helbred, dør i skyggen af en stor blå bølge og en gustenkold vind.

Nuvel, der må nødvendigvis være tid, og dermed liv til rådighed hvis der skal være mulighed for lyst. Den store blå bølge havde truet Cozaarmanden med at stjæle hans tid og det gav ham ikke andre muligheder. Det var sådan han så på det. Han havde taget sit ansvar og sin medicin på sig. Han var lykkelig for, at det hele var blevet opdaget.

Han smilede til mig, mens jeg stille erkendte, at her var endnu en rask blevet gjort kronisk syg.

Fremtiden

Ude fra kanten af billedet kom en lille dreng gående. Cozaarmanden rejste sig og løb drengen i møde. Sekunder efter løftede han stolt sin søn i vejret. Han elsker ham over alt på jorden. Han giver ham kys og kram dagligt, læser godnathistorier og de leger sammen på stranden.

Men risiko spredes som ringe i blåt vand og den lille angst havde fået Cozaarmanden til at overveje, om de sammen skulle opsøge videnskabsmanden. Måske kunne han, ved hjælp af instrumenterne i bussen, finde ud af om sønnen var bærer af denne blodtryksforbandelse.

Drengen, der legede ved siden af os i sandet, så på alle måder sund og rask ud. Så rakte han en færdig strandsandkage frem mod sin far, og blev temmelig forskrækket, da Cozaarmanden i det samme sagde: "Fand'me nej". Ikke til kagen, men til denne sygelige fokus på alt Det, der kan være galt, på alt Det som spænder os alle ind i restriktioner og ufrihed.

"Vi skal ikke til lægen" sagde han til sønnen og trøstede ham. Cozaarmandens beslutning var som at overvære et lille beskidt mord på den medicinske verden. Den lille angst vandt ikke denne gang.

En særlig stemning

Omkring bålet var stemningen blevet god og af en særlig beskaffenhed. Bølgen havde lagt sig. Den var nu blot en blå skygge af sig selv. Den frie horisont afslørede en vidunderlig uendelig række af muligheder, som bølgen og den lille angst havde stået i vejen for. Noget der var forsvundet ud af syne, var kommet tilbage. Jeg lagde mig i sandet og lukkede øjnene. Det var en berusende fornemmelse at opleve og erkende, hvordan mennesker kan overkomme udefra kommende trængsler. Hvordan vi overkommer den store blå bølge der altid er der, og som kan antage utallige former, igennem et helt menneskeliv.

Så forsvandt bruset i følelsen og efterlod en bitter og fad eftersmag, da mit passive medejerskab til bølgen blev mig tydelig, og gjorde mig medansvarlig for hele historien. Men havde jeg haft andre muligheder?

Jeg er en god læge, jeg har mine guidelines, og bølgen er en trussel mod mine patienters helbred. Jeg skal vel forebygge. Kan man aflyse folkesundheden og risikoepidemien? Næppe.

Der er for meget industri, prestige, penge og magt i alt det her. Også min indtjening nyder godt af risikoens lykkehjul. Så blæser vi tilsyneladende på hvordan hverdagslivet og fremtiden langsomt ændres for den enkelte (Sångren, Reventlow & Hetlevik, 2008). Men jeg lyttede dog i det mindste, tænkte på patientens egne ressourcer og tog plads i kredsen. Jeg kunne stadig føle deres håndtryk. Det var det der havde fået den truende bølge til at lægge sig. Vi kunne alle se længere nu og i smult vande er det lettere at navigere.

Røgsignalet og Gen-vejen til berømmelse

Det var blevet varmere. Solen havde taget over, brisen var aftaget og forekom mindre gennemtrængende, da der pludselig var noget der skyggede for lyset. Gennem mine lukkede øjenlåg var det som en fornemmelse af kulde og iagttagelse. Som det kliniske blik jeg huskede fra min studietid. Røgen fra vores bål havde tiltrukket den hvide karavane. De tre første og største kameler var med deres ryttere standset op foran vores gruppe omkring bålet. Tydeligvis tre vise mænd.

Først tænkte jeg, at de var gået forkert. Historien med de tre vise mænd er fra en helt anden bog og årstiden stemte heller ikke. Så spurgte den første rytter, vel deres anfører, om de kunne hjælpe os med noget. De to blege, køns- og konturløse næstkommanderende forblev i ro, mens de nikkede. Vi tilbød dem at sidde ned.

Skikkelserne sagde kort, at de foretrak at blive siddende på kamelerne, men nikkede fortsat venligt. Måske var de aktivt lyttende.

Cozaarmanden fortalte igen sin historie, og jeg indviede dem i mine tanker om den blå bølge og den lille angst. Forsøgte, at give et bud på hvordan vi måske kunne komme den til livs. Så blev der tavshed.

"Hvorfor har I sendt røgsignaler?" spurgte anføreren.

"Vi har bare varmet os ved bålet imens bølgen lagde sig", svarede jeg ham. "Synes I ikke det er en god historie I har hørt?"

Anføreren svarede distræt: "Joh.... Men der var vel ikke nogen grund til at udsende røgsignaler som kunne være et SOS? I denne her historie er der jo bare lette gener. Ikke Gener, som er vort fags primære videnskabelige bestilling".

"Nåhh nej, men det var vist sådan ubevidst det skete" forsøgte jeg.

"Så lad gå denne ene gang, men man bør ikke forstyrre karavanen, uden der er grund til det" sagde den overnaturlige skikkelse i den kridhvide kittel. Det eneste menneskelige i hans fremtræden, var et lilla slips, som han sad der med solen som en halo omkring hans hoved.

"Her kan vi vist ikke hjælpe med noget" udbrød de hvides 1. næstkommanderende utålmodigt.

"Her er jo ikke noget, der kan måles, vejes eller ses i et endoskop". Så fortsatte han hektisk, mens kamelen skrabede i sandet: "Den historie var rodet og fremstår usammenhængende. Sympatisk, javel, interessant på en kasuistisk måde?... måske, men det er noget banalt vrøvl. Det er evident".

"Jamen, historien og vores samvær fik jo bølgen til at trække sig tilbage!" udbrød den ældre kvindes mand, tydeligt skuffet over de hvide kamelrytters blanke afvisning.

"Ja, ja, hvis det hjælper dig, så er det jo godt for noget", svarede næsten på den tredje kamel: "Vi har større mål, og de er markeret på den akademiske himmel over den hvide ørken. Alle må bringe ofre". Så hankede han op i dyrets tømmer og fortsatte: "Vi skulle aldrig have forladt Gen-vejen for denne smule røg. Jeg foreslår, at vi straks bryder op. Vores ledestjerne står fortsat højt på himlen, men den bliver stadig svagere. Kun løsningen på kræftens gåde kan hjælpe os."

De tre vise mænd efterlod os stående i strandkanten. Som deres artikler så tit har gjort det.

Det gjorde mig nu ikke nervøs. Jeg havde stille erkendt, at vi derude i virkeligheden kan overkomme det utroligste. For hvad er egentlig viden og hvad er virkelighed?

Noter

1. Cialis (Tadalafil) er et lægemiddel der bruges mod erektil dysfunktion (impotens)
2. Cozaar (Losartan) er et lægemiddel der bruges mod forhøjet blodtryk

Litteraturliste:

- Hvas, L., Gannik & D.E. (2008). Discourses on menopause – Part I: Menopause described in texts addressed to Danish women 1996-2004, *Health*, 12, 157-75.
- Sångren, H., Nielsen & A.B.S. (2008). Ressourcetænkning og selvvaluerede helbredsressourcer, *Månedsskrift for Praktisk Lægegerning*, 8, 809-18.
- Sångren, H., Reventlow & S., Hetlevik, I. (2008). *Role of biographical experience and bodily sensations in patients' adaptation to hypertension*, *Patient Education and Counselling*, 74, 236-43.